

คำสอนในภาษาไทยใหญ่: กรณีศึกษาพื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่

Received: 7 December 2019

Revised: 28 September 2020

Accepted: 8 April 2021

ภคกต เทียมทัน*

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

ลักษณะคำสอน;
โครงสร้างคำสอน;
จุดมุ่งหมายของการใช้
คำสอน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ โครงสร้าง และ จุดมุ่งหมายของการใช้คำสอนในภาษาไทยใหญ่ จำนวน 822 คำ เก็บข้อมูล จาก “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” ซึ่งปริวรรตและแปลโดยเรณู วิชาศิลป์ (2550) ผลการศึกษาพบว่า คำสอนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏแบบ คำสอนที่มีความหมายคล้ายกันมากที่สุด ลำดับต่อมาคือแบบคำสอนที่มี ความหมายเหมือนกัน และแบบคำสอนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ซึ่ง ปรากฏน้อยที่สุด คำสอนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏการซ้อนกันตั้งแต่ 2 หน่วยไปถึง 6 หน่วย โดยคำสอน 2 หน่วยปรากฏมากที่สุด ด้านภาษาที่ ปรากฏในคำสอนปรากฏทั้งภาษาไทย ภาษาพม่า และภาษาบาลีสันสกฤต ด้านโครงสร้างของคำสอนในภาษาไทยใหญ่สามารถจำแนกโครงสร้างได้ 3 แบบ คือ คำสอนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “ aX_n ” ซึ่งปรากฏมากที่สุด ลำดับต่อมาคือคำสอนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “ X_n ” และคำสอนที่มี โครงสร้างหน่วยแบบ “ Xa_n ” ปรากฏน้อยที่สุด ด้านจุดมุ่งหมายของการ ใช้คำสอนสามารถพิจารณาได้ 3 ประการ คือ เพื่อยืนยันความหมาย เพื่อ อธิบายหรือขยายความ และเพื่อสร้างเสริมเนื้อความให้ละเอียดถี่ถ้วน ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายของการใช้คำสอนทั้ง 3 ประการมีส่วนช่วยในการสร้างความ เข้าใจให้แก่ผู้รับสาร

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ติดต่อได้ที่: pakapot.t@gmail.com

Synonymous Compound Words in Shan Language: The Case Study of Hsenhwi Chronicles (Mong Yai's Version)

Received: 7 December 2019

Revised: 28 September 2020

Accepted: 8 April 2021

Pakapot Thiamthan*

This article aims to study the characteristics, the structures, and the functions of 822 synonymous compound words in Shan language, from Hsenhwi Chronicles (Mong Yai's Version) which was transliterated and translated by Renoo Wichasin (2007). First, it was found that the most common synonymous compound words found in Shan language have the similar meaning, the identical meaning, and the contradictory meaning respectively. Additionally, it was found that synonymous compound words in Shan language can consist of from 2 to 6 units, where 2 units synonymous compound words are found to be the most common and appear in Tai, Burmese, and Pali and Sanskrit languages. There are 3 structures in synonymous compound words in Shan language: "aX_n" which is the most common structure, "X_n" which is less common, and "Xa_n" which is found to be the least common structure. In terms of the usage of synonymous compound words, it can be divided into 3 functions: to stress the meaning, to clarify the meaning, and to make the content more beautiful. The 3 functions facilitate the understanding of the receiver.

Research Article

Abstract

Keyword

characteristics of
synonymous
compound words;
structures of
synonymous
compound words;
functions of
synonymous
compound words

* Lecturer, Department of Thai, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, e-mail: pakapot.t@gmail.com

1. บทนำ

ไทใหญ่ (Tai Yai หรือ Shan) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในชนชาติไท ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่ามีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ ทำการค้าขาย รวมถึงทำงานฝึกช้างชักลากไม้ในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศไทย (ดินแดนล้านนา) มาตั้งแต่สมัยอดีต ชาวไทใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉาน (Shan state) ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของสหภาพเมียนมาร์ เป็นบริเวณพื้นที่ที่ชาวไทใหญ่ตั้งถิ่นฐานมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อประมาณช่วงปี พ.ศ. 2428-พ.ศ. 2429 ชาวไทใหญ่ส่วนหนึ่งได้อพยพเข้ามาในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศไทย เพื่อลี้ภัยสงคราม ชาวไทใหญ่จึงมีถิ่นฐานกระจายอยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (พรณิดา ชันธพัทธ์, 2548, น. 1-2; สถาบันไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน, 2554, ออนไลน์)

ชาวไทใหญ่มักเรียกตนเองว่า “คนไต” (ꨀꨣꨣꨣ: /ku:n4-taj4/)¹ เรียกภาษาของตนเองว่า “ความไต” (ꨀꨣꨣꨣ: /kwa:m4-taj4/) และเรียกตัวอักษรว่า “ลิกไต” (ꨀꨣꨣꨣ: /lik3-taj4/) ภาษาไทใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไท กลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับภาษาไทอาหม ภาษาล้านนา ภาษาไทลื้อ มีลักษณะเป็นภาษาคำโดด สามารถนำคำมาเรียงเข้าประโยคได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปคำ วิธีการสร้างคำในภาษาไทใหญ่จึงมีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาไทอื่นๆ เช่น การประสมคำ การซ้อนคำ การซ้ำคำ (เรืองเดช บันเขื่อนขัตติย์, 2525, น. 25; พรณิดา ชันธพัทธ์, 2548, น. 3-4) ทั้งนี้ ภาษาไทใหญ่มีพยัญชนะต้นเดี่ยว 18 รูป พยัญชนะต้นประสม 15 รูป พยัญชนะท้าย 8 รูป ภาษาไทใหญ่เป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ แต่ในสมัยอดีตไม่มีเครื่องหมายหรือรูปแสดงเสียงวรรณยุกต์ ต่อมาจึงมีการเพิ่มเครื่องหมายหรือรูปสำหรับแสดงเสียงวรรณยุกต์ (สถาบันไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน, 2554, ออนไลน์)

“พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วเชิงประวัติศาสตร์ของชนชาติไทใหญ่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับตำนาน เรื่องราวของกษัตริย์ในแต่รัชสมัย ตลอดจนนิทานแทรกต่างๆ เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชนชาติไทใหญ่ อีกทั้งยังมีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ รวมถึงด้านอักษรศาสตร์ เรณู วิชาศิลป์ (2550) ปรีวรรตและแปล “พื้นเมืองแสนหวี

¹ สัทลักษณ์ที่ใช้แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทใหญ่ในบทความนี้จะใช้ตัวเลขแทนเสียงวรรณยุกต์ คือ ตัวเลข -1 แทนไม่ปรากฏวรรณยุกต์ (เสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น) ตัวเลข -2 แทนรูปวรรณยุกต์ -๑ (เสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ระดับ) ตัวเลข -3 แทนรูปวรรณยุกต์ - ๑ (เสียงวรรณยุกต์กลาง-ตก และตอนท้ายมีเสียงกักที่คอหอย) ตัวเลข -4 แทนรูปวรรณยุกต์ - ๑ (สูง-ระดับ) ตัวเลข -5 แทนรูปวรรณยุกต์ - ๐ (เสียงวรรณยุกต์สูง-ตก และตอนท้ายมีเสียงกักที่คอหอย) ตามพจนานุกรมภาษาไทใหญ่-ไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2556, น. ๖)

² การสัมผัสภาษา (language contact) หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้รู้สองภาษาหรือผู้หลายภาษาใช้ภาษา 2 ภาษาหรือมากกว่า 2 ภาษาสลับกันไปมา ทำให้ภาษาเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อกันและกัน และแทรกแซงกัน หรือยืมซึ่งกันและกัน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 247)

ที่มา ด้านหมวดคำ ด้านหน้าที่การใช้ ด้านการจัดจำแนกประเภท ตลอดจนด้านพัฒนาการของคำซ้อน โดยเก็บข้อมูลทั้งจากภาษาเขียนและภาษาพูด เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง คำซ้อนในภาษาไทย โดย รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ (2516) วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาคำซ้อนในภาษาไทย โดยราตรี ธีนารชร (2534) ปริญญาานิพนธ์เรื่อง คำซ้อนในภาษาถิ่นเหนือ โดยสุบินรัตน์ รัตนศิลา (2535) ปริญญาานิพนธ์เรื่อง คำซ้อนในภาษาถิ่นอีสาน โดยสุวารี เจียนโพธิ์ (2537) วิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำในภาษาไทย โดยบุญเกื้อ แทนวันชัย (2538) วิทยานิพนธ์เรื่อง วิเคราะห์คำซ้อนจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยพิมพ์วิภา ตีอินทร์ (2538) วิทยานิพนธ์เรื่อง คำศัพท์พยางค์ในภาษาไทย โดยวิชุดา ทองแดง (2541) วิทยานิพนธ์เรื่อง วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสุปราณี ธีระวัฒนสุข (2541) วิทยานิพนธ์เรื่อง การแปลงคำในคำซ้อน 2 พยางค์ โดยเอี่ยมพร รถทอง (2542) ปริญญาานิพนธ์เรื่อง ศึกษาคำซ้อนในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดพัทลุง โดยราตรี รัตนพันธ์ (2543) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง คำซ้อนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยเจนจิรา เอี่ยมอ่อน (2550) วิทยานิพนธ์เรื่อง คำศัพท์พยางค์ในภาษาไทย โดยเอี่ยมพร จรนามล (2552) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง คำซ้อนในภาษาถิ่นโคราช โดยจอมขวัญ ขำโคกสูง (2554) บทความเรื่อง โครงสร้างพยางค์คำซ้อนภาษาไทย กลาง-ล้านนา โดยรัชตพล ชัยเกียรติธรรม (2557) งานวิจัยข้างต้นช่วยแสดงให้เห็นว่า การซ้อนคำหรือคำซ้อนเป็นวิธีการสร้างคำวิธีหนึ่งที่ปรากฏในภาษาต่างๆ ในกลุ่มภาษาตระกูลไท แต่อย่างไรก็ดี ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่มุ่งศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการซ้อนคำหรือคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสร้างคำโดยการซ้อนคำหรือคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่มากยิ่งขึ้น

บทความนี้สนใจศึกษาคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ มุ่งศึกษาลักษณะ โครงสร้าง และจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ที่ปรากฏใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” ซึ่งปริวรรตและแปลโดยเรณู วิชาศิลป์ (2550) โดยจะเก็บข้อมูลเฉพาะคำซ้อนที่ปรากฏในรูปของคำหรือกลุ่มคำเท่านั้น ไม่เก็บข้อมูลที่ปรากฏในรูปของประโยค ดังตัวอย่าง (ก)

- (ก) ຊຸວິຈິກ, ວະໂວຣ໌ / ຕຣ໌ ວະໂກ, ວະໂລຸຣ໌ (น. 2 / บ. 8-9)³
/khun1-phi:1-kaj2-sa:4-taw3/ /ɲaw3-pha:5-kaj2-sa:4-lu:ɲ4/
‘ขุนผีพาดบันได (ลง) มา’ / ‘เหง้าฟ้าพาดบันไดลงมา’

³ การอ้างอิงที่มาของเนื้อความแสดงตัวอย่างที่ปรากฏในบทความนี้กำหนดใช้การอ้างอิงแบบ “(น. หมายเลขหน้าที่ปรากฏ / บ. บรรทัดที่ปรากฏ)” ตามที่เรณู วิชาศิลป์ (2550) ได้ปริวรรตและแปลแล้วระบุไว้ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่”

เมื่อพิจารณาคำนิยามของคำซ้อนหรือการซ้อนคำจากเอกสารและงานวิจัยฉบับต่างๆ แล้วจะนิยามความหมายตามราตรี ธีรवारช (2534, น. 22-23) ที่ได้กล่าวถึงการซ้อนคำว่าเป็นวิธีการสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษาวีหนึ่ง โดยการนำคำหรือกลุ่มคำตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาเรียงต่อกัน หน่วยแต่ละหน่วยที่นำมาเรียงต่อกันอาจมีความหมายประจำคำที่มีความสัมพันธ์กันในด้านความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายคลึงกัน หรือความหมายตรงข้ามกัน เมื่อรวมหน่วยตามความสัมพันธ์ด้านความหมายแล้ว จะกลายเป็นคำเดียวกันหรือกลุ่มคำเดียวกัน และทำหน้าที่ในภาษาอย่างเดียวกัน

อนึ่ง เมื่อเก็บข้อมูลคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” แล้วปรากฏข้อมูลคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ 822 คำ สำหรับการพิจารณาความหมายของหน่วยแต่ละหน่วยที่ปรากฏในคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” นั้น จะพิจารณาตามความหมายที่ปรากฏในอภิธานศัพท์ ซึ่งปรากฏในตอนท้ายของ “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (เรณู วิชาศิลป์, 2550) และความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทย-ไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2556) เป็นหลัก

2. ผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (2550) จำนวน 822 คำแล้ว จะนำเสนอผลการวิจัยจำนวน 3 หัวข้อ คือ ลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ โครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ และจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่

การศึกษาลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่จะจำแนกหน่วย⁴ ของคำซ้อนแต่ละหน่วยภาษาของหน่วยแต่ละหน่วย ความหมายประจำรูปของหน่วยแต่ละหน่วย แล้วจึงพิจารณาความ

⁴ คำว่า “หน่วย” ในบทความนี้ หมายถึง คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายประจำคำหนึ่งๆ จะมีกี่พยางค์ก็ได้ เช่น คำว่า ဝဵဝ် /phe:w1/ ‘ถึง’ เป็นคำมูล 1 คำ มี 1 พยางค์ ถือเป็นหน่วย 1 หน่วย คำว่า ဝဵဝ်, ဝဵဝ်, /piŋ2-ja:2/ ‘ปัญญา’ เป็นคำมูล 1 คำ มี 2 พยางค์ ถือเป็นหน่วย 1 หน่วย คำว่า ဝဵဝ်, ဝဵဝ်, /kha1-me:4-tu:2/ ‘พระบิดา’ เป็นคำประสม 1 คำ มี 3 พยางค์ มาจากคำว่า ဝဵဝ် /kha1-me:4/ ‘พ่อ’ ซึ่งมาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ဝဵဝ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 538) ประสมกับคำว่า ဝဵဝ်, /tu:2/ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ประกอบคำอื่นๆ เพื่อแสดงการยกย่อง มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ဝဵဝ် หรือคำว่า ဝဵဝ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 538; เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 547) ถือเป็นหน่วย 1 หน่วย

สัมพันธ์ด้านความหมายระหว่างหน่วยแต่ละหน่วย คือ แบบความหมายเหมือนกัน แบบความหมายคล้ายคลึงกัน หรือแบบความหมายตรงข้ามกัน ทั้งนี้ คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏลักษณะดังนี้

2.1.1 คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน ปรากฏ 78 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาษาไท ปรากฏ 58 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 56 คำ เช่น

- (1) ດູ່ວຣ໌; / ບໍ່ວຣ໌⁵ (น. 11 / บ. 11)
/ho:t3/ /phe:w1/
'ถึง' / 'ถึง'

1.2) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 2 คำ เช่น

- (2) ອໍວໍວໍ / ອໍວໍວໍ / ບໍ່ວໍວໍ / ບໍ່ວໍວໍ (น. 218 / บ. 2-3)⁶
/khan1/ /khan1/ /pau4/ /pau4/
'รวดเร็ว' / 'รวดเร็ว' / 'รวดเร็ว' / 'รวดเร็ว'

2) ภาษาพม่า ปรากฏ 4 คำ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 4 คำ เช่น

- (3) ກວບູ້, / ກວວຣ໌; (น. 31 / บ. 24)
/ʔa:1-jo:j2/ /ʔa:1-sa:k3/
'อายุ, วัย' / 'อายุ, วัย'

ตัวอย่าง (3) คำว่า ກວບູ້, และคำว่า ກວວຣ໌; มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า အဝက် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 568) และคำว่า အလွယ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 568) ตามลำดับ

⁵ ตัวอย่างที่ปรากฏในบทความฉบับนี้สะกดตามอักขรวิธีที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับ

⁶ แม้คำซ้อนที่ปรากฏในตัวอย่าง (2) จะปรากฏในลักษณะของการซ้ำ แต่เมื่อพิจารณาแล้ว หน่วยแต่ละหน่วยมีความหมายประจำคำหนึ่งๆ จึงพิจารณาให้เป็นคำซ้อน 4 หน่วย

3) ภาษาไทกับภาษาพม่า ปรากฏ 16 คำ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 16 คำ เช่น

- (4) ດູ່ວຊາ / ດູ່ວຊາຣ໌; (น. 20 / บ. 3-4)
/to:1-ja5/ /to:1-phja:k3/
'ผู้ทำความเสียหาย' / 'ผู้ทำความเสียหาย'

ตัวอย่าง (4) คำว่า ດູ່ວຊາຣ໌; มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ພູກ໌ (เรณู
วิชาศิลป์, 2550, น. 555)

2.1.2 คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกัน ปรากฏ 724 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาษาไท ปรากฏ 527 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 459 คำ เช่น

- (5) ລວຣ໌; / ລາວຣ໌; (น. 49 / บ. 7)
/law3/ /la:t3/
'เล่า' / 'พูด'

1.2) คำซ้อน 3 หน่วย ปรากฏ 16 คำ เช่น

- (6) ພູດ໌ / ຍຈ / ຍອ [ຈຳ]⁷ (น. 83 / บ. 21)
/phuŋ1/ /khe:1/ /me:1/ [/kwa:m4/]
'แก้ไข' / 'ไกลเกลี่ย' / 'ปรับปรุ้ง' ['ความ']

1.3) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 46 คำ เช่น

- (7) ດີວ໌; / ວິວ໌; / ວິວ໌; / ວິວ໌ (น. 197 / บ. 8-9)
/hip3/ /ne:t3/ /waj4/ /khan1/
'รีบ' / 'เร่ง' / 'ไว' / 'รวดเร็ว'

1.4) คำซ้อน 5 หน่วย ปรากฏ 3 คำ เช่น

- (8) ມາ / ດູ່ວຊາ / ມາ; / ອະ / ລິວູດ໌ (น. 235 / บ. 7-8)
/ma:5/ /ham4-phɛ:4/ /me3/ /kham4/ /lam4-ŋw:n4/
'ม้า' / 'ผ้าแพร' / 'เบี้ย' / 'ทองคำ' / 'เงินแท่ง'

⁷ เครื่องหมาย [...] ในบทความนี้แสดงถึงคำหรือกลุ่มคำที่ไม่นำมาวิเคราะห์ในฐานะหน่วยหนึ่งในคำซ้อน แต่ต้องการแสดงคำหรือกลุ่มคำนั้นๆ ไว้ในตัวอย่าง

1.5) คำซ้อน 6 หน่วย ปรากฏ 3 คำ เช่น

- (9) เอย,อ้อ. / เอย,ลืออ้อ / เอย,กู้อ้อ / เอย,บอ / เอย,มาอ้อ; / เอย,มู้อ้อ
(น. 1 / บ. 10-11)
/kɔ:2-nam5/ /kɔ:2-lin1/ /kɔ:2-hin1/ /kɔ:2-pha:1/ /kɔ:2-man3/ /kɔ:2-mæŋ1/
'ก่อน้ำ' / 'กอดิน' / 'ก้อหิน' / 'ก้อผา' / 'ก้อบ้าน' / 'ก้อเมือง'

2) ภาษาพม่า ปรากฏ 25 คำ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 23 คำ เช่น

- (10) ะฉะวះ / ะฉะမြး (น. 101 / บ. 15-16)
/maŋ4-sa:4/ /maŋ4-mre4/
'เจ้าชาย' / 'เจ้าแผ่นดิน' □

ตัวอย่าง (10) คำว่า ะฉะวះ และคำว่า ะฉะမြး มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ะฉะวះ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 557) และคำว่า ะฉะမြး (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 557) ตามลำดับ

2.2) คำซ้อน 3 หน่วย ปรากฏ 1 คำ คือ

- (11) ချေ, / ယ, / ဘ, [င့်] (น. 45 / บ. 5)
/pyɔ:2/ /ja:2/ /sa:2/ [/cau1/]
'สนุก' / 'แจ่มใส, รื่นรมย์' / 'สบาย, มีความสุข' ['ใจ']

ตัวอย่าง (11) คำว่า ချေ, คำว่า ယ, และคำว่า ဘ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ချော် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 552) คำว่า ယ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 562) และ คำว่า ဘ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 562) ตามลำดับ

2.3) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 1 คำ คือ

- (12) ဝီခ်, / ဝီခ်, / ကျး / ကျး (น. 172 / บ. 4)
/jen2/ /jen2/ /kye4/ /kye4/
'สุขภาพ, เรียบร้อย' / 'สุขภาพ, เรียบร้อย' / 'นุ่มนวล' / 'นุ่มนวล'

ตัวอย่าง (12) คำว่า ဝီခ်, และคำว่า ကျး มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ဝဉ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 565) และคำว่า ကျး (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 565) ตามลำดับ

3) ภาษาบาลีสันสกฤต ปรากฏ 1 คำ มีรายละเอียดดังนี้

3.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 1 คำ คือ

- (13) ละฺยงอဝ္; / อดฺ, อดဝ္; (น. 172 / บ. 3-4)
/lo:4-ka1-wat3/ /tham2-ma1-wat3/
'โลกวัตร, หน้าที่ทางโลก' / 'ธรรมวัตร, หน้าที่ทางธรรม'

ตัวอย่าง (13) คำว่า ละฺยงอဝ္; และคำว่า อดฺ, อดဝ္; มาจากคำยืมภาษา
บาลีสันสกฤต

4) ภาษาไทกับภาษาพม่า ปรากฏ 142 คำ มีรายละเอียดดังนี้

4.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 99 คำ เช่น

- (14) ဂုဝ်းရိဝ်, / ခိဝ်ဝ် (น. 12 / บ. 7)
/cu:w4-rin2/ /ne:n1-cau1/
'วิตก, กังวลใจ' / 'เหงเหง, หมางใจ'

ตัวอย่าง (14) คำว่า ဂုဝ်းရိဝ်, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ဝိးဝိဝ်
(เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 544)

4.2) คำซ้อน 3 หน่วย ปรากฏ 23 คำ เช่น

- (15) ပြာဉ်, / ဝိဝ်း / မိုဝ်း (น. 89 / บ. 21-22)
/pra:n2/ /khun4/ /mә:4/
'กลับ, เปลี่ยน' / 'คืน' / 'กลับ'

ตัวอย่าง (15) คำว่า ပြာဉ်, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ပြို (เรณู
วิชาศิลป์, 2550, น. 552)

4.3) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 18 คำ เช่น

- (16) ဂံး / ခိဝ် / သီး / တး (น. 16 / บ. 4-5)
/ha:m3/ /khe:n1/ /si:4/ /ta:4/
'ห้าม' / 'ห้าม, หวง' / 'ขวาง, ห้ามปราม' / 'กัน'

ตัวอย่าง (16) คำว่า သီး และคำว่า တး มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า
ခိ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 546) และคำว่า တဝး (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 548) ตามลำดับ

4.4) คำซ้อน 5 หน่วย ปรากฏ 2 คำ เช่น

- (17) ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ (น. 63 / บ. 3-4)
/na:๓3-su:๓2/ /kin1-mə:๓4/ /ca:m2-cə:๓5-na:๓4/ /ca:m2-ha:๓3/
/ca:m2-ho:1/
‘ปกครองเมือง’ / ‘ปกครองเมือง’ / ‘ดูแลนางกำนัล’ / ‘ดูแลที่อยู่’ / ‘ดูแลที่อยู่’

ตัวอย่าง (16) คำว่า ๑๐๕, และคำว่า ๑๐๕, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ๑๐๕ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 562) และคำว่า ๑ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 543) ตามลำดับ

5) ภาษาไทกับภาษาบาลีสันสกฤต ปรากฏ 8 คำ มีรายละเอียดดังนี้

5.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 6 คำ เช่น

- (18) ๑๐๕ / ๑๐๕ (น. 252 / บ. 21)
/le:๓1/ /rat1-tha:1/
‘เกวียน’ / ‘รถ’

ตัวอย่าง (18) คำว่า ๑๐๕ มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

5.2) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 2 คำ เช่น

- (19) ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕:๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕:๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ (น. 98 / บ. 2-3)
/haj1-khaw3-kham4/ /mw:3-nu:๓3-๓๓:๓4/ /khə:๓3-๓๖:2-ca2/
/ta:๓4-kin1/
‘ให้ข้าวทองคำ’ / ‘หมอนเงิน’ / ‘เครื่องโอชา’ / ‘ทางกิน’

ตัวอย่าง (19) คำว่า ๑๐๕:๑๐๕, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

6) ภาษาพม่ากับภาษาบาลีสันสกฤต ปรากฏ 9 คำ มีรายละเอียดดังนี้

6.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 6 คำ เช่น

- (20) ๑๐๕:๑๐๕ / ๑๐๕:๑๐๕ (น. 7 / บ. 15)
/ʔa1-sak3/ /khan2-tha:2/
‘อายุ, ลมหายใจ’ / ‘ขันธ, ตัว’

ตัวอย่าง (20) คำว่า ๑๐๕:๑๐๕ มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ๑๐๕:๑๐๕ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 568) ส่วนคำว่า ๑๐๕:๑๐๕ มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

6.2) คำซ้อน 3 หน่วย ปรากฏ 2 คำ เช่น

- (21) บุ๋น / บำ, / บำ, บำ, (น. 101 / บ. 11-12)
/phun4/ /ka:m2/ /pa:2-ra1-mi:2/
‘บุญ, อำนาจ’ / ‘กรรม’ / ‘บารมี’

ตัวอย่าง (21) คำว่า บุ๋น; มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า บุน (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 556) ส่วนคำว่า บำ, และคำว่า บำ, บำ มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

6.3) คำซ้อน 5 หน่วย ปรากฏ 1 คำ เช่น

- (22) เอะ / ฏะ / ฏะ, / ฏะ, / ฏะ, (น. 1 / บ. 6-7)
/se4/ /ʔu:4/ /ʔa1-ca:5/ /mu2-la:5/ /pa1-tha1-ma:5/
‘โบราณ’ / ‘ต้น, หัว’ / ‘วันนี้’ / ‘เบื้องต้น’ / ‘ลำดับแรก’

คำว่า เอะ และคำว่า ฏะ มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ะ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 19; เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 546) และคำว่า ฏะ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 569) ตามลำดับ ส่วนคำว่า ฏะ, คำว่า ฏะ, และคำว่า ฏะ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

7) ภาษาไท ภาษาพม่า และภาษาบาลีสันสกฤต ปรากฏ 12 คำ มีรายละเอียดดังนี้

7.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 1 คำ คือ

- (23) มิ, / มิ, / มิ, (น. 26 / บ. 1-2)
/mi:4-mun3/ /mi:4-tan4-khu:w4/
‘มีบุญ’ / ‘มีอำนาจ’

ตัวอย่าง (23) คำว่า มิ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า มิ, (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 548) ส่วนคำว่า มิ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

7.2) คำซ้อน 3 หน่วย ปรากฏ 4 คำ เช่น

- (24) ติ, / ติ, / ติ, (น. 27 / บ. 20)
/ca:3-ti:5/ /ʔa1-lap3/ / ti:3-ju:2/
‘ที่เกิด’ / ‘บ้านเมือง’ / ‘ที่อยู่’

ตัวอย่าง (24) คำว่า ติ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ติ, (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 568) ส่วนคำว่า ติ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

7.3) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 3 คำ เช่น

- (25) ลกฺ;วฺจฺ, / บจฺ,จจ, / ขจฺ,จฺจฺ / ขจฺ,จฺ (น. 96 / บ. 11-12)
/lak3-sv:ŋ2/ /pan2-na:2/ /pa:k2-ŋw:n4/ /pa:k2-kham4/
‘ของฝาก’ / ‘ของกำนัล’ / ‘เงินกำนัล’ / ‘ทองคำกำนัล’

ตัวอย่าง (25) คำว่า ลกฺ;วฺจฺ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า လက်ခတ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 560) ส่วนคำว่า บจฺ,จจ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

7.4) คำซ้อน 5 หน่วย ปรากฏ 3 คำ เช่น

- (26) ลกฺ;จจฺ, / กิฺ,ริ, / คจฺ, / ฅ, / รจฺ, (น. 29 / บ. 21-22)
/lak3-nak3/ /ki1-ri1-ja:2/ /ca:ŋ5/ /ma:5/ /ra1-tha:1/
‘เครื่องใช้, อารุ’ / ‘เครื่องใช้, อารุ’ / ‘ช้าง’ / ‘ม้า’ / ‘รถ’

ตัวอย่าง (26) คำว่า ลกฺ;จจฺ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า လက်နက် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 560) ส่วนคำว่า กิฺ,ริ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

7.5) คำซ้อน 6 หน่วย ปรากฏ 1 คำ ได้แก่

- (27) ลกฺ;วฺจฺ, / บจฺ,จจ, / คจฺ,คจฺ, / คจฺ,จจ, / บจฺ,จจ, / กุ,จจ, (น. 3 / บ. 14-15)
/lak3-sv:ŋ2/ /pan2-na:2/ /ce:m1-ŋw:n4/ /ce:m1-kham4/
/pak4-man3/ /ham4-phe:4/
‘ของฝาก’ / ‘ของกำนัล’ / ‘เงิน’ / ‘ทองคำ’ / ‘ผ้าฝ้าย’ / ‘ผ้าแพร’

ตัวอย่าง (27) คำว่า ลกฺ;วฺจฺ, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า လက်ခတ် (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 560) ส่วนคำว่า บจฺ,จจ, มาจากคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต

2.1.3 คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ปรากฏ 20 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1) ภาษาไท ปรากฏ 17 คำ มีรายละเอียดดังนี้

1.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 13 คำ เช่น

- (28) กุ,จจ, / กุ,จจ, (น. 42 / บ.19)
/ku:3-kham3/ /ku:3-naw1/
‘ทุกคำ’ / ‘ทุกเช้า’

1.2) คำซ้อน 4 หน่วย ปรากฏ 4 คำ เช่น

- (29) กุ, / กุ, / ๗, / ๗, (น. 72 / บ. 16)
/kwa:2/ /kwa:2/ /ma:4/ /ma:4/
‘ไป’ / ‘ไป’ / ‘มา’ / ‘มา’

2) ภาษาไทกับภาษาพม่า ปรากฏ 3 คำ มีรายละเอียดดังนี้

2.1) คำซ้อน 2 หน่วย ปรากฏ 3 คำ เช่น

- (30) ๘๐๐,๘๐๐ / ๘๐๐,๘๐๐ (น. 242 / บ. 2-3)
/suŋ2-tau3/ /mø:ŋ4-nə:1/
‘เมืองไต’ / ‘เมืองเหนือ’

ตัวอย่าง (30) คำว่า ๘๐๐, มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ๘๐๐ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 562)

เมื่อพิจารณาลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ จำนวน 822 คำ ปรากฏคำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกันมากที่สุด จำนวน 724 คำ ลำดับต่อมา คือ คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน จำนวน 78 คำ และคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งปรากฏน้อยที่สุด จำนวน 20 คำ ทั้งนี้ คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏการซ้อนกันตั้งแต่ 2 หน่วยไปถึง 6 หน่วย โดยคำซ้อน 2 หน่วยปรากฏมากที่สุด ส่วนภาษาที่ปรากฏในคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏภาษาไทย ภาษาพม่า และภาษาบาลีสันสกฤต

2.2 โครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่

เมื่อพิจารณาลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (2550) จำนวน 822 คำแล้ว ลักษณะการประกอบหน่วยแต่ละหน่วยของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่สามารถจำแนกโครงสร้างได้ 3 แบบ ดังนี้

2.2.1 คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “X_n”

กล่าวคือ หน่วยแต่ละหน่วยในคำซ้อนมีรูปแตกต่างกัน โดย X แทนหน่วยแต่ละหน่วย ส่วน n แทนลำดับที่ของหน่วยแต่ละหน่วย ดังนั้น X₁ จึงหมายถึงหน่วยลำดับที่ 1 หรือ X₂ จึงหมายถึงหน่วยลำดับที่ 2 ทั้งนี้ ปรากฏ 339 คำ เช่น

(31)	ខ្មែរវិទ្យា /kha:3-ke:w3/ ‘ข้าแก่แล้ว’ X ₁	ក្មេងក្មេង /ku:n4-ha:n1/ ‘คนหาญ’ X ₂	(น. 219 / บ. 18)
------	--	--	------------------

ตัวอย่าง (31) เป็นคำซ้อน 2 หน่วย ซึ่งหน่วยแต่ละหน่วยมีรูปแตกต่างกัน

2.2.2 คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “aX_n”

กล่าวคือ หน่วยแต่ละหน่วยในคำซ้อนมีรูปแตกต่างกัน โดย X แทนหน่วยแต่ละหน่วย a ที่ปรากฏในตำแหน่งหน้า X แทนส่วนประกอบ ซึ่งเป็นคำที่มีรูปเหมือนกันในทุกหน่วย ส่วนประกอบดังกล่าวอาจปรากฏเป็นคำชนิดใดก็ได้ เช่น คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ ส่วน n แทนลำดับที่ของหน่วยแต่ละหน่วย ทั้งนี้ ปรากฏ 422 คำ เช่น

(32)	ចិន្តិត /ɲin4-kat4/ ‘กลั่นใจ’ aX ₁	ចិន្តិត /ɲin4-na:w1/ ‘รู้สึกหนาว’ X ₂	(น. 6 / บ. 14)
------	--	---	----------------

ตัวอย่าง (32) เป็นคำซ้อน 2 หน่วย ซึ่งหน่วยแต่ละหน่วยปรากฏคำที่มีรูปเหมือนกัน ปรากฏในตำแหน่ง a คือ คำว่า ចិន្តិត

2.2.3 คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “Xa_n”

กล่าวคือ หน่วยแต่ละหน่วยในคำซ้อนมีรูปแตกต่างกัน โดย X แทนหน่วยแต่ละหน่วย a ที่ปรากฏในตำแหน่งหลัง X แทนส่วนประกอบ ซึ่งเป็นคำที่มีรูปเหมือนกันในทุกหน่วย ส่วนประกอบดังกล่าวอาจปรากฏเป็นคำชนิดใดก็ได้ เช่น คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ ส่วน n แทนลำดับที่ของหน่วยแต่ละหน่วย ทั้งนี้ ปรากฏ 50 คำ เช่น

(33)	កង់ចូ /kans-cau1/ ‘รู้สึกเย็น’ Xa ₁	ឃ្លាំងចូ /jə:n5-cau1/ ‘อดใจ’ Xa ₂	(น. 159 / บ. 5)
------	---	---	-----------------

ตัวอย่าง (33) เป็นคำซ้อน 2 หน่วย ซึ่งหน่วยแต่ละหน่วยปรากฏคำที่มีรูปเหมือนกัน ปรากฏในตำแหน่ง a คือ คำว่า ចូ

อนึ่ง คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (2550) นอกจากจะปรากฏโครงสร้างที่สามารถจำแนกได้ตามโครงสร้างที่กล่าวไปข้างต้นทั้ง 3 แบบ จำนวน 811 คำแล้ว ยังปรากฏในลักษณะของการปรากฏร่วมระหว่างโครงสร้างแบบหนึ่งกับโครงสร้างอีกแบบหนึ่งด้วย ทว่าปรากฏในปริมาณไม่มากนัก เมื่อสังเกตแล้วมักเป็นการปรากฏร่วมกันระหว่างคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “Xn” กับคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “aX_n” หรือแบบ “Xa_n” ทั้งนี้ ปรากฏ 11 คำ เช่น

(34)	လုပိးမၢၤး	ဝဲးမိး	ဂိးမိး	ဂိးလိး	(น. 115 / บ. 13-14)
	/lu:p3-man3/	/ci:ŋ 4-mə:ŋ4/	/him1-nam5/	/him1-lin1/	
	‘ชิงบ้าน’	‘ชิงเมือง’	‘แย่งน้ำ’	‘แย่งดิน’	
	X ₁	X ₂	aX ₃	aX ₄	

ตัวอย่าง (34) เป็นคำซ้อน 4 หน่วย ซึ่งปรากฏหน่วยที่โครงสร้างหน่วยแบบ “Xn” จำนวน 2 หน่วย คือ หน่วย လုပိးမၢၤး และหน่วย ဝဲးမိး รวมกับหน่วยที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “aXn” จำนวน 2 หน่วย คือ หน่วย ဂိးမိး และหน่วย ဂိးလိး แสดงให้ทราบถึงลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ที่เป็นการปรากฏร่วมระหว่างโครงสร้างแบบหนึ่งกับโครงสร้างอีกแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คำซ้อนที่มีลักษณะดังกล่าว ซึ่งปรากฏใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (2550) มีปริมาณไม่มากนัก จึงควรเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมและศึกษาค้นคว้าในลำดับต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงโครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ จำนวน 822 คำ ปรากฏโครงสร้างจำนวน 3 แบบ โดยคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “aXn” ปรากฏมากที่สุด จำนวน 422 คำ ลำดับต่อมา คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “Xn” ปรากฏจำนวน 339 คำ และคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “Xa_n” ปรากฏน้อยที่สุด จำนวน 50 คำ นอกจากนี้ยังปรากฏคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยที่มีลักษณะเป็นการปรากฏร่วมระหว่างโครงสร้างแบบหนึ่งกับโครงสร้างอีกแบบหนึ่ง จำนวน 11 คำ

2.3 จุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่

เมื่อพิจารณาลักษณะและโครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ใน “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” (2550) จำนวน 822 คำแล้ว สามารถพิจารณาหรือสันนิษฐานจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ได้ 3 ประการ ดังนี้

2.3.1 เพื่อเน้นย้ำความหมาย

กล่าวคือ คำซ้อนเป็นการสร้างคำโดยนำคำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน เช่น ความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายคลึงกัน มาประกอบเข้าด้วยกัน แล้วกลายเป็นคำเดียวกัน หรือกลุ่มคำเดียวกัน และทำหน้าที่อย่างเดียวกัน (ราตรี ธีนวารชร, 2534, น. 22-23) การใช้คำซ้อนส่วนหนึ่งจึงช่วยเน้นย้ำความหมายของคำหรือกลุ่มคำให้หนักแน่นหรือชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถสื่อความได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นอีกด้วย เช่น

- (35) coŋc. / ๗j. / ɔ̌ŋc. / ๓ : / ɔ̌iɔ̌ : / ๖iɔ̌c (น. 212 / บ. 22)
/ca:ŋ5/ /ma:5/ /ŋu:n4/ /kham4/ /kɛ:w3/ /sɛ:ŋ1/
'ช้าง' / 'ม้า' / 'เงิน' / 'ทองคำ' / 'แก้ว' / 'อัญมณี'

ตัวอย่าง (35) หน่วยแต่ละหน่วยมีความหมายประจำรูป สามารถสื่อความตามความหมายประจำรูปได้ แต่เมื่อนำมาซ้อนกันแล้วอาจช่วยเน้นย้ำความหมายและสื่อความได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยอาจสื่อความถึง 'สิ่งที่มีค่า' หรือ 'ทรัพย์สินสมบัติ' ได้

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งเป็นการนำคำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาประกอบเข้าด้วยกัน ในเบื้องต้นแล้ว อาจพิจารณาความหมายของคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกันได้ว่า เมื่อประกอบเข้าด้วยกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่หรือสามารถอนุมานความหมายใหม่ ซึ่งเป็นความหมายสืบเนื่องจากความหมายประจำรูปได้ เช่น

- (36) ɔ̌uɔ̌ : / ɔ̌uɔ̌c (น. 42 / บ.19)
/ku:3-kham3/ /ku:3-naw1/
'ทุกคำ' / 'ทุกเข้า'

ตัวอย่าง (36) หน่วยแต่ละหน่วยมีความหมายประจำรูป ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกัน เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกัน นอกจากจะสื่อความหมายว่า 'ทุกคำทุกเข้า' แล้วอาจสามารถอนุมานความหมายใหม่ คือ '(ทำ) ประจำ' '(ทำ) เสมอๆ' หรือ '(ทำ) บ่อย' ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม คำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ที่ปรากฏใน "พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่" (2550) ปรากฏในปริมาณไม่มากนัก จึงควรเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมและศึกษาค้นคว้าด้านความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ในลำดับต่อไป ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความหมายของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ได้มากยิ่งขึ้น

2.3.2 เพื่ออธิบายหรือขยายความ

กล่าวคือ แม้จะหน่วยแต่ละหน่วยในคำซ้อนเป็นคำหรือกลุ่มคำที่มีที่มาจากภาษาแตกต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย เช่น ความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายคลึงกัน หน่วยบางหน่วยในคำซ้อนจึงช่วยอธิบายหรือขยายความหน่วยอีกหน่วยในคำซ้อนได้ ทั้งนี้ การพิจารณาหน่วยในคำซ้อนมีส่วนช่วยในการสันนิษฐานความหมายของหน่วยที่เป็นคำหรือกลุ่มคำที่ไม่ทราบความหมายหรือเป็นคำหรือกลุ่มคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ อีกทั้งยังช่วยป้องกันการเข้าใจความหมายผิดพลาดปรากฏในลักษณะของคำพ้องเสียงได้ (เอี่ยมพร รถทอง, 2542, น. 34) เช่น

(37) อี๋อว้;วว้; / ฏะล้; / ฎะ; / ฎะ; (น. 106 / บ. 18)
/nit3-sak3/ /ʔa:4-la:4/ /cu:m4-co:m4/ /jum1-co:m4/
'ขึ้นขอบ, ขม' / 'ฟังพอใจ' / 'ขึ้นขม' / 'ขึ้นขม'

ตัวอย่าง (37) เป็นคำซ้อน 4 หน่วย ซึ่งปรากฏการซ้อนระหว่างภาษาไทยกับภาษาพม่า คำว่า อี๋อว้;วว้; และคำว่า ฏะล้; มาจากคำยืมภาษาพม่า คือ คำว่า ฐั๊วว้ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 551) และคำว่า ฏะล้ (เรณู วิชาศิลป์, 2550, น. 568) ตามลำดับ ในกรณีที่ไม่ทราบความหมายก็อาจสันนิษฐานความหมายได้จากคำว่า ฎะ; และคำว่า ฎะ; ซึ่งเป็นคำหรือกลุ่มคำภาษาไทย

อนึ่ง เมื่อพิจารณาลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่แล้ว สามารถสังเกตเห็นได้ว่าคำหรือกลุ่มคำที่มาจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในคำซ้อนมักจะเป็นภาษาพม่าหรือภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนหนึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าสืบเนื่องมาจากสาเหตุด้านศาสนาและความเชื่อ และด้านการสัมผัสภาษา กล่าวคือ ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยใหญ่เป็นความเชื่อเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ ต่อมาจึงได้รับเอาพุทธศาสนาเข้ามา ทำให้มีการรับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย โดยส่วนมากมักปรากฏรูปตามการออกเสียงแบบพม่า นอกจากนี้ ชาวไทยใหญ่มีถิ่นฐานอาศัยอยู่ในบริเวณรัฐฉาน ซึ่งมีอาณาเขตใกล้ชิดกับอาณาจักรพม่า ชาวไทยใหญ่และชาวพม่าจึงมีโอกาสได้ติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยใหญ่กับภาษาพม่า (เรณู วิชาศิลป์, 2550; พรณิดา ชันธพัทธ์, 2560; พรณิดา ชันธพัทธ์, 2562) คำภาษาพม่าและคำภาษาบาลีสันสกฤตจึงอาจปรากฏในภาษาไทยใหญ่รูปแบบต่างๆ เช่น คำทับศัพท์ คำยืม รวมถึงคำซ้อนที่ประกอบขึ้นมาจากภาษาไทยใหญ่กับภาษาพม่าหรือภาษาบาลีสันสกฤต ดังนั้น แม้หน่วยแต่ละหน่วยในคำซ้อนจะเป็นคำหรือกลุ่มคำที่มีที่มาจากภาษาแตกต่างกัน แต่ก็มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย หน่วยบางหน่วยที่ปรากฏในคำซ้อนจึงสามารถช่วยอธิบายหรือขยายความหน่วยอีกหน่วยหนึ่งได้

2.3.3 เพื่อสร้างเสริมเนื้อความให้สละสลวย

กล่าวคือ เมื่อคำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายสัมพันธ์กันมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว อาจส่งผลให้เสียงหรือจังหวะของคำซ้อนมีความสมดุล ไม่ห้วนสั้นจนเกินไป อาจเกิดการเล่นเสียงพยัญชนะหรือการสัมผัสเสียงสระ การใช้คำซ้อนจึงช่วยทำให้เกิดความคล้องจอง ความไพเราะ และความสละสลวย ซึ่งน่าจะมีส่วนช่วยให้เนื้อความน่าติดตามมากยิ่งขึ้น เช่น

(38) ๑๐. / ๐๑. / ๑๒. [๑๓] (น.18/บ.6)
/kap5/ /tip2/ /hip2/ [/caw1/]
'คัป' / 'ตีป, แคบ' / 'บีป, เค้น' ['ใจ']

ตัวอย่าง (38) เป็นคำซ้อน 3 หน่วย ซึ่งปรากฏในกลุ่มคำ 4 พยางค์ โดยปรากฏการสัมผัสเสียงสระ /i/ และเสียงพยัญชนะท้าย /p/ ในคำว่า ๐๑. /tip2/ 'ตีป, แคบ' กับคำว่า ๑๒. /hip2/ 'บีป, เค้น' อีกทั้งยังสามารถแบ่งจังหวะการสมดุลคำได้แบบคู่คำ 2 พยางค์อีกด้วย

เมื่อพิจารณาจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ สามารถพิจารณาหรือสันนิษฐานจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ได้ 3 ประการ คือ เพื่อเน้นย้ำความหมายเพื่ออธิบายหรือขยายความ ซึ่งเป็นการอธิบายหรือขยายความซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยหนึ่งกับหน่วยอีกหน่วยหนึ่งที่ปรากฏในคำซ้อน เพราะหน่วยแต่ละหน่วยที่ประกอบกันเป็นคำซ้อนมักมีความสัมพันธ์กันทางความหมาย และเพื่อสร้างเสริมเนื้อความให้สละสลวย แสดงให้เห็นว่าคำซ้อนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสละสลวยให้แก่เนื้อความ อีกทั้งยังช่วยเอื้อประโยชน์ด้านการส่งสาร โดยเฉพาะช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับสาร ทั้งด้านการสื่อความหมายและการสันนิษฐานความหมาย

3. สรุปผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาลักษณะ โครงสร้าง และจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ จำนวน 822 คำ จาก “พื้นเมืองแสนหวี ฉบับหอคำเมืองใหญ่” ซึ่งปริวรรตและแปลโดยเรณู วิชาศิลป์ (2550) พบว่า 1) ด้านลักษณะของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ คำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกันปรากฏมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อตั้งข้อสังเกตในเบื้องต้น อาจเป็นเพราะคำซ้อนที่มีความหมายคล้ายกันช่วยให้ความหมายหนักแน่นหรือมีความหมายครอบคลุม ช่วยทำให้สามารถสื่อความหรือสื่อสารได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ลำดับต่อมา คือ คำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน และคำซ้อนที่มีความหมายตรงข้ามกัน ซึ่งปรากฏน้อยที่สุด คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏการซ้อนกันตั้งแต่ 2 หน่วยไปถึง 6 หน่วย โดยคำซ้อน 2 หน่วยปรากฏมากที่สุด ส่วนภาษาที่ปรากฏในคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ปรากฏภาษาไทย ภาษาพม่า และภาษาบาลีสันสกฤต 2) ด้านโครงสร้างของคำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่

สามารถจำแนกโครงสร้างได้ 3 แบบ คือ คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “aX_n” ปรากฏมากที่สุด ลำดับต่อมา คำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “X_n” และคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยแบบ “Xa_n” ปรากฏน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังปรากฏคำซ้อนที่มีโครงสร้างหน่วยที่มีลักษณะเป็นการปรากฏร่วมระหว่างโครงสร้างแบบหนึ่งกับโครงสร้างอีกแบบหนึ่งอีกด้วย 3) ด้านจุดมุ่งหมายของการใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่ การใช้คำซ้อนในภาษาไทยใหญ่สามารถพิจารณาหรือสันนิษฐานจุดมุ่งหมายได้ 3 ประการ คือ เพื่อเน้นย้ำความหมาย เพื่ออธิบายหรือขยายความ และเพื่อสร้างเสริมเนื้อความให้สละสลวย ช่วยแสดงให้เห็นว่าคำซ้อนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสละสลวยให้แก่เนื้อความ อีกทั้งยังช่วยเอื้อประโยชน์ด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้รับสาร

รายการอ้างอิง

- คันธา กรองแก้ว. (2557). *สัตวในสำนวนไทใหญ่: การวิเคราะห์ความหมายและโลกทัศน์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จอมขวัญ ข้าโคกสูง. (2554). *คำสอนในภาษาถิ่นโคราช* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เจนจิรา เอี่ยมอ่อน. (2550). *คำสอนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- न्हันรียา สาเอี่ยม. (2554). *การศึกษากาพย์ภาษาไทใหญ่*. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเกื้อ แทนวันชัย. (2538). *การวิเคราะห์คำสอนซ้ำในภาษาไทย* (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- พรรณิดา ชันธพัทธ์. (2548). *การศึกษาคำประสมในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พรรณิดา ชันธพัทธ์. (2560). คำยืมภาษาบาลี-สันสกฤตในภาษาไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 37(2), 177-196.
- พรรณิดา ชันธพัทธ์. (2562). คำยืมภาษาพม่าในภาษาไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 39(3), 119-132.
- พระหน่อคำ นันทิยะ (จำนนติ). (2561). *การศึกษาระบบเสียงภาษาถิ่นไทใหญ่ หมู่บ้านเปียงหลวง ตำบลเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พิมพ์วิภา ดีอินทร์. (2538). *วิเคราะห์คำสอนจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2556). *พจนานุกรมภาษาไทย-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์. (2516). *คำสอนในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัชตพล ชัยเกียรติธรรม. (2557). *โครงสร้างพยางค์คำสอนภาษาไทยกลาง-ล้านนา*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*. 9-10(16-17), 5-18.
- ราตรี ธีนวรรธ. (2534). *การศึกษาคำสอนในภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ราตรี รัตนพันธ์. (2543). *ศึกษาคำซ้อนในภาษาไทยถิ่นใต้ จังหวัดพัทลุง* (ปริญญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- เรณู วิชาศิลป์. (2550). *พื้นเมืองแสนหรี ฉบับหอคำเมืองใหญ่*. กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม.
- เรืองเดช บันเขื่อนขัติย์. (2525). *ภาษาถิ่นตระกูลไท*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณ จันทนาคม. (2526). *ลักษณะของภาษาไทยใหญ่ (ไตอ้อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- วิษณุตา ทองแดง. (2541). *คำศัพท์ยวดยิ่งในภาษาไทยมอ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สถาบันไทใหญ่ศึกษา วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. (2554, 2 กันยายน). *ไทใหญ่*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.taiyai.org/2011/index.hp?page=4c2378500328311c7354592d47cc700d&r=3&id=52>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: เอปิช อินเทอร์เน็ตกรุ๊ป.
- สุบินรัตน์ รัตนศิลา. (2535). *คำซ้อนในภาษาถิ่นเหนือ* (ปริญญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุปราณี ธีระวัฒนสุข. (2541). *วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุวารี เจียนโพธิ์. (2537). *คำซ้อนในภาษาถิ่นอีสาน* (ปริญญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, มหาสารคาม.
- อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2561). *การประสมสร้างคำในภาษาไทยใหญ่: ไวยากรณ์ การสื่อสาร และการกลายเป็นคำไวยากรณ์*. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาลัยลักษณะวิจัย ครั้งที่ 10 วันที่ 27-28 มีนาคม 2561 ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- เอี่ยมพร จรนามล. (2552). *คำศัพท์ยวดยิ่งในภาษาไทยลื้อ* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เอี่ยมพร รถทอง. (2542). *การแปลงคำในคำซ้อน 2 พยางค์* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.